

УДК 331.1

Васильєва О.О.¹, Кравець О.О.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-213м НУ «Запорізька політехніка»

ТРАНСПРОФЕСІОНАЛІЗМ ТА ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ

Постіндустріальний розвиток характеризується системною інтеграцією економік держав, міжнародною концентрацією капіталу, глобалізацією економічних процесів з швидким рухом товарів, послуг, людей, капіталів та ідей. Відмінною рисою постіндустріального суспільства є центральне місце в ньому теоретичних знань як джерела інновацій. Організації, яка прагне зберегти свою конкурентну перевагу і зайняти лідируючі позиції на ринку, потрібні співробітники, які володіють такими сучасними знаннями і технологіями, що дозволяють ефективно застосовувати їх на практиці. Навчання і розвиток персоналу не повинні виступати чимось зовнішнім по відношенню до стратегії самої організації, навпаки, ці процеси є ключовими для досягнення конкурентоспроможності як для самого персоналу, так і для компанії в цілому.

У сучасних умовах науково-технічний прогрес прискорюється досить швидко, а це, в свою чергу, призводить до процесу старіння професійних знань і навичок персоналу. Здатність персоналу вчитися, їх досвід, знання та інтелект відіграють ключову роль для будь-якої організації. Перехід до VI технологічного укладу, поглиблення профілізації, стрімке оновлення технологій - все це вимагає від фахівця розширення спектру професійних

знань, гнучкості, вміння швидко адаптуватися в динамічному соціально-професійному середовищі, вміння працювати в команді, що складається з фахівців різних професійних сфер. Ці перетворення призводять до появи транспрофесіоналів - людей, навчених міждисциплінарно, орієнтовуючись на об'єкт в цілому, а не на одну з його сторін.

З кожним роком потреба в транспрофесіоналах зростає, оскільки від них залежить інноваційний і, як наслідок, економічний прогрес держави. Але вичерпних ідей, які могли б задовольнити потреби суспільства, досі немає: дослідження, що вивчають транспрофесіоналізм, незначні, несистемні і, як правило, лише вказують на актуальність і необхідність вивчення цього явища, але не пропонують конкретних підходів до поняття і методів його вивчення і формування.

Професійна мобільність визначається динамізмом мотиваційних, розумових та ідентифікаційних процесів, тобто розвиненістю внутрішніх механізмів особистості: сформованість ключових загальнопрофесійних компетенцій; рівень самореалізації особистості у професійній сфері; вплив особистості на ціннісну сферу та професійне середовище тощо. Вона також розглядається як горизонтальна та вертикальна мобільності. Під горизонтальною професійною мобільністю розуміють перехід індивіда з однієї професійної групи в іншу, що розташована на тому ж рівні в плані оплати праці й престижності професії, тобто переміщення фахівця без якісної зміни професії і кваліфікації. Під вертикальною професійною мобільністю мається на увазі переміщення індивіда з одного професійного прошарку в інший. Тобто професіоналізм має на увазі готовність і здатність фахівця формувати поліпрофесійні колективи і ефективно працювати в них для вирішення ряду складних завдань, пов'язаних зі спільною діяльністю.

Транспрофесіоналізм виходить за рамки однієї професії, збагачуючи її знаннями, технологіями, пов'язаними з іншими видами професійної діяльності, розвиваючи нові ключові компетенції, які дозволяють знаходити складні та унікальні рішення на основі міждисциплінарного синтезу знань і міжпрофесійного спілкування.

Можна виділити ряд наступних транспрофесійних компетенцій: вузька спеціалізація в тій чи іншій професії, здатність до міжпрофесійного спілкування і трансдисциплінарного синтезу знань, орієнтація на поєднання фундаментальних досліджень з практичним вирішенням проблем, вміння працювати в команді, постійний розвиток і самовдосконалення, доступ до транспрофесійних і професійних мереж.

Для визначення транспрофесійних компетенцій необхідно вирішити, якими засобами навчання можна сформувати готовність ризикувати і експериментувати в нових мінливих умовах трансформації бізнесу, як формується стійкість до помилок (disrupt), як поліпшити фокус на

ефективному виконанні завдань в рамках встановлених правил і стандартів (run), як підвищити націленість на результат і на вирішення нестандартних завдань (change).

Транспрофесіонал - це фахівець, який може вийти за межі своєї професійної спеціалізації, володіє навичками трансдисциплінарного синтезу знань, здатний мислити глобально і діяти локально для вирішення конкретної проблеми. Володіє здатністю працювати в команді, характеризується гнучкістю і мобільністю, що включає професійну, особистісну і професійну діяльність, прагненням до саморозвитку, здатний ефективно працювати в ситуаціях невизначеності і нестандартних ситуаціях.

Таким чином, новий технологічний уклад, інтелектуальні ресурси і технології народжують нову людину в цифрову епоху, і сьогодні існує потреба в тих, хто може замінити трьох-чотирьох фахівців у своїй професійній діяльності або навіть цілий структурний підрозділ. В даний час саме мобільні фахівці готові і здатні працювати в нових технологічних умовах. Соціально-технологічні перетворення породжують процес трансформації професій, необхідність формування транспрофесіоналізму, якісно нової кваліфікаційної характеристики зацікавлених сторін.